

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Lovavdelingen

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 Oslo

Deres ref.
16/4171

Vår ref.
16/5048

Dato
04.08.2016

Vurdering av næringsminister Monica Mælands habilitet

1. INNLEDNING

Vi viser til brev 28. juli 2016 fra Nærings- og fiskeridepartementet med anmodning om Lovavdelingens vurdering av næringsminister Monica Mælands habilitet etter forvaltningsloven. Bakgrunnen for henvendelsen er Mælands relasjon til Thorhild Widvey, som 29. juni i år ble valgt som styreleder i Statkraft SF. NFD ber om en habilitetsvurdering «[p]å bakgrunn av spørsmålet som er reist om habilitetsvurderingen, og med tanke på Mælands fremtidige håndtering av saker knyttet til Statkraft og selskapets styre».

2. NÆRMERE OM SAKENS BAKGRUNN

I NFDs brev opplyses det at «Mæland og Widvey var medlemmer av regjeringen Solberg fra oktober 2013 til desember 2015, mens Widvey var kulturminister. De har i denne tiden deltatt samtidig i møter og sammenkomster i regi av regjeringen og partiet Høyre». Videre opplyses det at Mæland selv beskriver sin relasjon til Widvey på følgende måte:

«Vi har hatt et kollegaforhold og har gjennom flere år hatt samme partitilknytning. Vi ble kjent gjennom medlemskap i partiet Høyre og møttes da i partisammenheng, som for eksempel på landsmøter. Begge satt vi også i Høyres sentralstyre i en periode. Vi møttes imidlertid aldri i privat sammenheng før regjeringen Solberg tiltrådte høsten 2013.

Utenom sammenkomster i regi av regjeringen og partiet Høyre har vi møttes i sosial sammenheng i fire tilfeller. Første gang var i januar 2014, da jeg var gjest i Widveys fødselsdag

sammen med et femtitalls andre gjester fra samfunnsliv og næringsliv. Deretter møttes vi den dagen Widvey gikk ut av regjeringen i desember 2015, i tilknytning til julebordet for regjeringspartienes stortingsgrupper. Jeg deltok i februar 2016 i en middag Widvey arrangerte med seks andre personer fra norsk samfunnsliv, for å diskutere aktuelle spørsmål om politikk og næringsliv. I mai deltok jeg i deler av Widveys 60-årsdag, sammen med ca. 120 andre gjester. På dette arrangementet var også min ektefelle tilstede. Gjester var familie, venner, kolleger og personer fra norsk samfunnsliv. Vår sosiale omgang anser jeg å være av en karakter som følger naturlig av et vanlig og godt arbeidsrelatert og partimessig tilknytningsforhold. Jeg oppfatter ikke at vi har eller har hatt et vennskapsforhold som faller inn under forvaltningslovens § 6 annet ledd.»

Det er opplyst i brevet at «Mæland vurderte sin habilitet i forbindelse med valget av Widvey som styreleder i Statkraft SF, og kom til at hun ikke var inhabil».

3. LOVAVDELINGENS VURDERING

Henvendelsen hit er nokså generell ved at den henviser til «Mælands fremtidige håndtering av saker knyttet til Statkraft og selskapets styre». Vår vurdering vil derfor være begrenset til å skissere et utgangspunkt til bruk ved den habilitetsvurderingen som må skje når det foreligger konkrete saker hvor habilitetsspørsmålet blir aktuelt.

Vi legger til grunn at habilitetsspørsmålet gjelder Mælands stilling i egenskap av departementssjef, idet Nærings- og fiskeridepartementet forvalter statens eierskap i Statkraft på vegne av staten. Forvaltningslovens bestemmelser om habilitet gjelder i disse tilfellene direkte for Mæland, jf. forvaltningsloven § 10 første punktum.

Vi kan ikke se at tilknytningen mellom Mæland og Widvey vil føre til at noen av de ubetingede inhabilitetsgrunnene i forvaltningsloven § 6 første ledd vil være aktuelle. Habilitetsspørsmålet må dermed vurderes etter § 6 annet ledd. Etter denne bestemmelsen er en tjenestemann inhabil til å treffe eller tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse i en forvaltningssak dersom det foreligger «andre særegne forhold» som er «egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet». En habilitetsvurdering må alltid skje konkret med utgangspunkt i de to nevnte kriteriene. Vurderingen må videre skje i lys av de hensynene som ligger bak habilitetsreglene, nemlig å «sikre korrekte avgjørelser, opprettholde tilliten til dem som fatter avgjørelsen og beskytte beslutningstakerne mot at det sås tvil om deres troverdighet», jf. Rt. 1996 s. 64 på s. 68.

Forvaltningsloven § 6 annet ledd åpner for en bred, skjønnsmessig vurdering av om tjenestemannen har en slik tilknytning til saken eller dens parter at det kan svekke tilliten til saksbehandlingen. I Lovavdelingens uttalelse 7. januar 2010 (JDLOV-2010-450) heter det om dette:

«I lovens uttrykk «egnet til å svekke tilliten» ligger at det ved habilitetsvurderingen må legges vekt på hvordan forholdet fremstår utad. Dette innebærer blant annet at tjenestemannen kan måtte anses inhabil selv om det særegne forholdet reelt sett ikke vil påvirke hennes behandling

av saken. Vurderingen kan også avhenge bl.a. av i hvilken grad avgjørelsen innebærer utøvelse av skjønn og hvilken innflytelse tjenestemannen har på utfallet av saken.»

Det følger videre av ordlyden i annet ledd at det blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i den aktuelle saken kan innebære «særlig fordel, tap eller ulempe» for tjenestemannen selv eller «noen som han har en nær personlig tilknytning til». Disse to momentene, som må ses i sammenheng, vil være særlig relevante i vurderingen av om Mælands relasjon til Widvey, sett i sammenheng med den enkelte sakens omstendigheter ellers, utgjør «særegne forhold» som er «egnet til å svekke tilliten» til at Mæland vil behandle saken på en upartisk måte.

Mæland omtaler sin relasjon til Widvey som «et vanlig og godt arbeidsrelatert og partimessig tilknytningsforhold». Mæland og Widveys omgang som følge av samme partitilknytning og at de samtidig var del av regjeringen Solberg, fremstår også i den øvrige beskrivelsen som en relasjon av profesjonell og kollegial art. Slike profesjonelle relasjoner vil normalt ikke medføre inhabilitet etter § 6 annet ledd, jf. bl.a. Woxholth, Forvaltningsloven med kommentarer (5. utg. 2011) s. 185. Se også Lovavdelingens uttalelse 30. januar 2008 (JDLOV-2008-532).

Dersom et profesjonelt samarbeidsforhold har ført til et mer personlig vennskapsforhold, kan det etter omstendighetene være relevant ved en habilitetsvurdering. Graden av personlig tilknytning må alltid ses i sammenheng med sakens øvrige omstendigheter, men det har utviklet seg visse kriterier for hvor nært et vennskap må være for at det i seg selv i utgangspunktet kan føre til inhabilitet etter § 6 annet ledd.

Lovens ordlyd indikerer at det bare er nære personlige forhold som fører til inhabilitet. Dette er også lagt til grunn i juridisk teori. I Frihagen, Inhabilitet etter forvaltningsloven (1985) s. 229 tas det som utgangspunkt at det «må kreves nokså direkte og sterkt vennskap eller motsetningsforhold» for at dette skal føre til inhabilitet. I Woxholth, Forvaltningsloven med kommentarer (5. utg. 2011) s. 181 heter det:

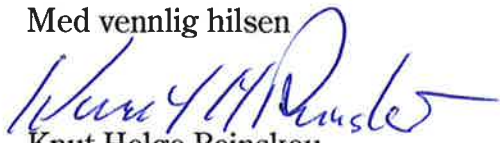
«Med hensyn til vennskap må det normalt antas at et vanlig godt bekjentskap og samarbeid ikke leder til inhabilitet. Men saken stiller seg annerledes der det foreligger et spesielt godt vennskapsforhold mellom tjenestemannen og en person som er involvert som søker e.l.»

Vi kan ikke se at det er noe i beskrivelsen av relasjonen mellom Mæland og Widvey som tilsier at det må antas å foreligge et så nært vennskap at det er tale om et særegent forhold i lovens forstand. Heller ikke de opplysninger som er gitt om den sosiale omgangen utover sammenkomster i regi av regjeringen og partiet Høyre, gir inntrykk av at det foreligger en så nær personlig tilknytning.

Etter dette vil den beskrevne relasjonen mellom Mæland og Widvey som det klare utgangspunkt ikke i seg selv føre til at Mæland blir inhabil i saker som gjelder Statkraft og selskapets styre. I utgangspunktet vil Mæland etter vårt syn heller ikke være inhabil

i saker hvor Widvey selv er part, eksempelvis ved fastsettelse av honorar eller andre forhold tilknyttet hennes verv som styreleder. For ordens skyld presiserer vi imidlertid at det ikke på forhånd kan utelukkes at konkrete omstendigheter i den enkelte saken kan føre til en annen vurdering.

Med vennlig hilsen

Knut Helge Reinskou
ekspedisjonssjef

Marthe Kristine Fjeld Dystland
fung. lovrådgiver